

ikke negte, at det har forundret mig at se, at der ved denne Leilighed ikke var Tale derom. I saa Henseende forekommer det mig, at den Fæstelov, der var fremlagt i Landstinget i forrige Samling, saavel som det Fæstelovsforlag, om jeg saa maa kalde det, der findes i det af Regjeringen forelagte Forslag om Lehn, Stamhuses og Tidetskommissers Overgang til fri Eiendom, stiller sig paa et langt mere folkeligt og demokratisk Standpunkt end det Forslag, der foreligger fra de ærede Forslagsstillere; thi saavel det i Landstinget frenkommne Forslag som det af Regjeringen forelagte Forslag, de to Forslag, som jeg nys nævned, ville aabne Mulighed for, at der kan blive dannet en stor Statsfond til Landalmuens Bedste, hvorved det altsaa vil blive gjort muligt at understøtte den Del af Befolkningen, som ikke er saa heldigt stillet som Gaardmandsklassen. Det forekommer mig, at man, naar man har set disse Forslag frenkommne, maa med stor Glæde kunne slutte sig til den Tanke, der er nedlagt i dette andet eller disse andre Fæsteforslag. Jeg tror, at det maatte være naturligere at foretrække den dert anvisste Ordning, hvorved det som sagt gjøres muligt at gjøre Noget for Husmændene, som jo ere den lavere stillede Klasse; og derimod ikke, som det er her, at forbeholde enhver Fordel for Gaardeierne. Begreberne om Aristokrati og Demokrati kunne jo ikke blot anvendes i Forholdet imellem Godseierne paa den ene Side og Bondestanden paa den anden Side, men de kunne ogsaa finde Anvendelse indenfor Bondestandens egen Kreds; idet jo dert Husmændene staa paa den ene Side som Demokrati imod Gaardmændene som Aristokrati paa den anden Side. Det har derfor været mig paafaldende, at det Forslag, der her er frenkomet fra deres Side, som ellers i saa høj Grad have ladet de Uformuendes Interesse være sig magtpaaliggende, ikke er skrevet i denne Land, men er skrevet saaledes, at man skulde tro, at det netop var skrevet af Mænd, der særligt havde stillet sig til Opgave at paase Gaardmændenes Interesse, uden at have Noget tilovers for de lavere stillede Klasser. (Afbrydelse.) Sa saaledes forekommer det i det Mindste mig, og hvis de Herrer kunne paavise mig, at den Forudsætning, jeg gaar ud fra, at det her frem-

komne Forslag blot er til Fordel for Gaardmændene; er urigtigt, saa skal det være mig fjært, saa ville væsentlige Betænklichkeiten ved Forlaget være hævede. Men foruden at det foreliggende Forslag efter min Mening saaledes ikke kan siges at være folkeligt, naar der er Spørgsmaal om at iværksætte en Fæsteforsligning, saa vist som det, naar der er Tale om Bondestanden, er klart, at i Bondestandsbefolkningen er Gaardmandsklassen den mere velhavende Del i Modsætning til den øvrige Del af Bondestanden, kommer her til, at det saaledes som Forholdene stille sig, og som Tidens Tegn ere, maa forekomme i det Hele høist uklogt at gjøre et saadant Skridt netop nu i dette Dieblit. Vi befindes os jo i et Dieblit, hvor der er en stor politisk Gjæring, som netop gaar ud paa at kalde de Folk til en virksom politisk Deltagelse, der hidtil have holdt sig borte derfra; det er et Tidsspørgsmaal, hvorvidt den fattigste Del af Befolkningen, den saakaldte fjerde Stand, ikke her som i andre Lande, navnlig i Frankrig, vil vide at tilrive sig politisk Magt, og vi have endogsaa hos os Exempler paa, at der er saadanne Tegn tilstedes. Det er ikke mange Dage siden, jeg læste i et Blad en Artikel, — jeg holder i min Haand et Exemplar deraf — der saaledes gaar ud paa at agtere i den Retning. Jeg veed ikke, om det maa være mig tilladt at oplæse det; det er ret interessant at se, paa hvilken Maade denne Agttatton føres; det har staaet i et Blad, der kalder sig Socialisten, og som har stillet sig til Opgave at ophidses Husmændene imod Gaardmændene. Det hedder der: „Vi fordre en Repræsentation, hvort Arbeideren kan komme til sin fulde Ret, og hvorigjennem det er ham muligt at gjennemføre saadanne Love, der værne ham mod Gaardmændenes Tyranni. Saaledes som det nu er, kan det ikke vedblive at gaa, Danmarks over 100,000 Husmænd og Indrester ville snart af Sult og Nød blive tvungne til med Magt at fordre det Brod, hvormed de nu saa lidt forgjæves med Taarer have tryglet Gaardmanden.“ Og saa hedder det videre: „Magten er her tillige Ret, saadant enhver Mand har Ret til at leve paa sin Fædrefjord; med hvad Ret besidder Gaard-